

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1925 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade motioner om pension eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarets tjänst anställda personer.

1:o.

a) I en inom första kammaren av herr *Östergren* väckt motion nr 31 har hemställts, »det riksdagen ville medgiva, att förmannen vid kungl. flottans varv i Karlskrona *Bror Frans Anderssons* änka *Hedvig Charlotta Andersson, född Karlsson*, och makarnas tre minderåriga barn *Frans Gunnar, Bror Lennart* och *Karl Olof*, må från och med den 1 januari 1925 åtnjuta en årlig pension att utgå å allmänna indragningsstaten, till änkan under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med fyrahundra kronor, samt etthundrafemtio kronor åt vardera barnen tills de fyllt 18 år.»

Ang. understöd åt efterlevande till förmannen B. F. Andersson, underofficerskorpralen E. G. Ringström samt daglönarna O. F. Jonasson, J. F. Hansson och A. M. Hansson.
Motioner:
I: 31.

b) Vidare har i en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 18 hemställts, »det riksdagen ville medgiva, att avlidne underofficerskorpralen vid 3. matroskompaniet nr 37 *Emil Gottfrid Ringströms* änka *Anna Matilda Ringström, född Andersson*, må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundrafemtio kronor.»

II: 18.

c) Ytterligare har i en inom andra kammaren av herr *Törnkvist* i Karlskrona väckt motion nr 161 föreslagits, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna avlidne f. d. daglönaren vid Karlskrona kronovarv nr 1328 *Otto Ferdinand Jonassons* änka, *Helene Jonasson*, ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå från 1 januari 1925 under hennes återstående livstid.»

II: 161.

d) Därjämte har herr *Kloo* i en inom andra kammaren under nr 222 väckt motion hemställt, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna avlidne daglöna-

II: 222.

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 8 saml. 23 häft. (Nr 30.)

ren vid kungl. flottans varv i Karlskrona, Joel Figelius Hanssons änka *Elina Charlotta Hansson* ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från den 1 jan. 1925 under hennes återstående livstid, så länge hon lever ogift.»

II: 223.

e) Slutligen har herr *Kloo* i en inom samma kammare väckt motion nr 223 hemställt, »att riksdagen måtte besluta tilldela avlidne daglönaren vid kungl. flottans varv i Karlskrona, Anton Manfred Hanssons änka, *Emilia Josefina Hansson* ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från den 1 jan. 1925 under hennes återstående livstid, så länge hon lever ogift.»

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för här återgivna yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna med därvid fogade bilagor.

Rörande ifrågavarande personer framgår av motionerna och däri åberopade handlingar bland annat följande:

Änkan *Hedvig Charlotta Andersson* är född den 22 september 1878 och sålunda 46 år gammal. Mannen, som var född den 4 augusti 1879, anställdes å ingenjördepartementet vid flottans varv i Karlskrona den 27 november 1896 och befordrades den 1 november 1916 till förman, vilken tjänst han innehade till sin död den 2 december 1923. Förutom änkan efterlämnade han tre i äktenskapet födda barn, nämligen sönerna *Frans Gustaf*, född den 15 april 1911, *Bror Lennart*, född den 27 januari 1913, och *Karl Olof*, född den 15 juli 1915. Bouppteckningen efter mannen visade en brist av 195 kronor. Ett av barnen lider enligt uppgift i motionen av lungtuberkulos. Beträffande änkans hälsotillstånd har någon antydan ej lämnats om sjuklighet.

Änkan *Anna Matilda Ringström* är född den 8 april 1876 och sålunda omkring 49 år gammal. Mannen, som var född den 15 oktober 1884 och avled den 14 maj 1924, karlskrevs från skeppsgossekåren den 30 september 1902 och befordrades den 28 februari 1914 till underofficerskorpral. På grund av sjukdom (lungtuberkulos) erhöll han den 31 oktober 1922 avsked med pension. Vid sitt frånfälle efterlämnade han, förutom änkan, fyra i äktenskapet födda barn, nämligen sönerna *John Emil Albert Verner*, född den 17 augusti 1909, *Rudolf Bernhard Valdemar Arne*, född den 7 augusti 1910 och *Robert Ture Reinhold Alfons*, född den 2 juli 1913, samt dottern *Margit Laura Alice*, född den 19 december 1911. Såvitt av handlingarna framgår lider änkan Ringström icke av sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga.

Daglönaren O. F. Jonassons änka *Helena Maria Jonasson* är född den 11 augusti 1848 och har sålunda uppnått en ålder av över 76 år. Mannen, som var född den 21 mars 1850, antogs den 16 december 1876 till daglönare vid ingenjördepartementet å flottans varv i Karlskrona och avgick från anställningen med pension den 31 juli 1915 samt avled den 29 oktober 1921, efterlämnande änka. Enligt uppgift i motionen är änkan Jonasson på grund av ålder och sjuklighet oförmögen att själv sörja för sitt uppehälle samt saknar anhöriga, vilka kunna bispringa henne.

Änkan *Elina Charlotta Hansson* är född den 2 oktober 1887 och sålunda 37 år gammal. Mannen, daglönaren J. F. Hansson, var född den 31 januari 1881 och antogs till daglönare vid ingenjördepartementet å flottans varv i Karlskrona den 11 maj 1903 samt avled den 20 maj 1924, efterlämnande

änka och tre i äktenskapet födda barn, nämligen sonen *Karl Tage Valler*, född den 7 december 1908, samt döttrarna *Ebba Dagmar Karolina*, född den 6 mars 1912, och *Elin Sonja Johanna*, född den 21 juli 1913. Enligt uppgift i motionen utgjordes behållningen i boet huvudsakligen av en livförsäkring å 1,000 kronor, varav en del av änkan använts för genomgående av en vävnadskurs. Beträffande änkans hälsotillstånd har i motionen uppgivits, att hon ej vore av stark kroppskonstitution.

Daglönaren A. M. Hanssons änka *Emilia Josefina Hansson* är född den 6 april 1880 och sålunda omkring 45 år gammal. Mannen, som var född den 30 oktober 1883, antogs, efter att tidigare hava varit volontär vid Göta ingenjörkår november 1900—oktober 1903 samt daglönare vid ekipagedepartementet 21 november 1905—16 januari 1906, till daglönare vid ingenjördepartementet å flottans varv i Karlskrona den 1 juli 1912 samt avled den 24 augusti 1920. Vid sitt frånfalle efterlämnade han, utom änka, tre i äktenskapet födda barn, nämligen sonen *Gustaf Artur*, född den 18 november 1908, samt döttrarna *Astrid Emilia Viktoria*, född den 30 mars 1911, och *Gulli Göta Elisabet*, född den 16 december 1913, varjämte efter mannens död föddes dottern *Inga Greta Viola*, född den 30 december 1920. Änkan, som under en följd av år varit anställd som tvätterska vid sjömanskåren i Karlskrona, befinner sig enligt motionen i små ekonomiska omständigheter. Antydan om sjuklighet har ej lämnats.

Över ifrågavarande motioner har statskontoret på anhållan av utskottet anbefallts avgiva utlåtande; och har nämnda ämbetsverk i förevarande ärenden hört marinförvaltningen, som överlämnat och åberopat infortrade yttranden från stationsbefälhavaren och varvschefen vid flottans station i Karlskrona.

Stationsbefälhavaren har överlämnat och för egen del åberopat ett av *chefen för underofficers- och sjömanskårerna* i Karlskrona över motionen II: 18 avgivet yttrande, däri kårchefen, med vitsordande av motionens uppgifter beträffande underofficerskorpralen Ringströms tjänstetid, anfört följande:

»Då Ringström på grund av sjukdom ej kunnat uppföras å förslaget å de underofficerskorpraler, som den 31 december 1918 skulle befordras till underofficerare av 3:e graden, till vilken befordran Ringström i övrigt var fullt kvalificerad, och då det i motionen föreslagna understödsbeloppet, 350 kronor, är mindre än det gratial å 697 kronor, som kommit änkan och hennes barn till godo, därest mannen avlidit som underofficer av 3:e graden, synes motionen vara väl befogad och understödets utgående till de efterlevande, vilka såsom framgår av bilagda åldersbetyg och intyg befinna sig i behövande omständigheter, synnerligen önskvärt.»

Beträffande de i motionerna I: 31, II: 161, II: 222 och II: 223 väckta förslagen har *varvschefen* i sitt yttrande anfört följande:

»Enligt närlagda intyg från Karlskrona stads fattigvård åtnjuter:
 änkan *Hedvig Charlotta Andersson* uppfostringsbidrag för tre minderåriga barn med 15 kronor för vardera per månad,
 änkan *Elina Charlotta Hansson* uppfostringsbidrag för tvenne minderåriga barn med 10 kronor för vardera per månad,

änkan *Emilia Josefina Hansson* uppfostringsbidrag för trenne minderåriga barn med 10 kronor för vardera per månad.

Enligt samma intyg har änkan *Helena Maria Jonasson* åtnjutit understöd från fattigvården under tiden $\frac{1}{2}$ 1920— $\frac{31}{10}$ 1924 med belopp intill 25 kronor per månad, vilket understöd sistnämnda dag indragits på grund av hennes avflyttning från staden. Hon åtnjuter från en understödsfond i staden understöd med 5 kronor per månad.

De trenne förstnämnda änorna arbeta, i den mån det är dem möjligt, för sitt och barnens uppehälle genom utförande av respektive städning, vävning samt tvätt och skurning.

Såsom av ovanstående framgår, torde de ifrågavarande änorna vara i behov av understöd från vare sig staten eller kommunen.

Det må framhållas, att varvsarbetare icke enligt gällande bestämmelser äga rätt att vinna delägarskap i flottans pensionskassa och därigenom grundlägga pension för efterlevande änkor och minderåriga barn. Denna rätt tillkommer däremot bland annat underofficerare samt verkmästare och mästare å varvsstat, vilkas änkor enligt gällande bestämmelser äga att från sagda kassa uppbära gratial (änkepension) till belopp, som från och med innevarande år utgör 460 kronor per år. För änka och ett gratialberättigat barn ökas nämnda gratial med 15 %; finnas flera än ett gratialberättigat barn, ökas gratialet med ytterligare 10 % av dess belopp för varje dylikt barn. Sådant barntillägg utgår till dess barnet fyller 21 år.»

Statskontoret.

För egen del har statskontoret i sitt utlåtande över ovanberörda motioner anfört följande:

»Visserligen har riksdagen i många fall beviljat årliga understöd åt änkor efter sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka icke varit i tillfälle att sörja för sina efterlevande genom att ingå i någon av staten understödd kassa för familjepensionering. Men för beviljande av understöd av nu ifrågavarande slag har dock alltid såsom förutsättning gällt, att särskilt ömmande omständigheter kunna anses föreligga; och så har ansetts vara förhållandet, då änka varit antingen till följd av hög ålder eller på grund av sjukdom oförmögen till arbete och tillika befunnits vara medellös och i saknad av anhöriga, som ansetts kunna och bära draga försorg om henne. Där det icke blivit styrkt, att dylika särskilt ömmande förhållanden föreläggat, har det ansetts betänkligt att av statsmedel bereda änkepension. När änkan varit arbetsduglig men haft minderåriga barn att försörja och uppfostra, har i åtskilliga fall, där behov av understöd föreläggat, detta ansetts bära tillgodoses, icke genom änkepension, utan genom uppfostringsbidrag åt barnen.

Med tillämpning av dessa principer på de fall, om vilka förenämnda motioner handla, synes änkepension bära ifrågakomma endast för den i motionen nr 161/II omförmälda änkan *Helena Jonasson*, och synes mot det för henne föreslagna understödsbeloppet icke vara något att erinra. Då enligt vad utredningen beträffande de i övriga förenämnda motioner omförmälda efterlevande giver vid handen, behov av understöd kan anses förefinnas, så länge ifrågavarande änkor hava att försörja och uppfostra minderåriga barn, synes det kunna ifrågasättas, huruvida förslagen bära föranleda till annan åtgärd än beviljande av bidrag å förslagsvis 100 kronor för år räknat till varje barn intill utgången av det år, varunder det uppnår 18 års ålder.»

Såsom av utredningen framgår, äro de i förevarande motioner avsedda änkor icke berättigade till erhållande av pension eller understöd, enär deras män icke innehafvt sådan anställning, att de kunnat grundlägga familjepension. Av principiella skäl finner utskottet det innebära betänkligheter att med statsmedel pensionera änkor efter befattningshavare, vilka icke ägt möjlighet att på angivet sätt själva sörja för sina efterlevandes underhåll. Utskottet vill erinra, att hittills såsom princip gällt, att statstjänares familjepensionering bör bestridas väsentligen med deras egna avgifter och att staten härvidlag bör inskränka sig till att medverka vid bildandet av kassor för sådant ändamål. Under sådana förhållanden anser utskottet i likhet med statskontoret, att beviljande av understöd i nu avsedda fall bör förekomma endast när särskilt ömmande omständigheter äro för handen.

Med utgångspunkt från denna uppfattning har utskottet lika med statskontoret ansett sig böra tillstyrka änkepension endast för den i motionen II: 161 omförmälda änkan Helena Maria Jonasson, vilken på grund av ålder och sjuklighet är oförmögen att genom arbete försörja sig samt saknar tillgångar.

Vad angår storleken av det understöd, som synes böra tillerkännas änkan Jonasson, torde detsamma emellertid med hänsyn till utgående pensions- och dyrtidstillägg böra begränsas till 200 kronor årligen eller samma belopp, som av 1924 års riksdag i anledning av väckt motion tillerkändes änkan efter avlidne daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Abraham Olsson.

Beträffande de i motionerna I: 31, II: 18, II: 222 och II: 223 omförmälda änkor synes pension eller understöd icke böra ifrågakomma, då ingen av dessa änkor uppnått högre ålder och då de alla, såvitt av handlingarna framgår, äro arbetsföra och i stånd att själva försörja sig. Däremot har utskottet, på sätt i statskontorets utlåtande ifrågasatts och tidigare understundom medgivits, ansett sig böra förorda, att understöd i nu ifrågavarande fall beredas i form av uppfostringsbidrag åt de minderåriga barnen. Dessa understöd torde böra bestämmas till 100 kronor för varje barn, att utgå till och med det kalenderår, varunder barnet fyller 18 år.

Samtliga här förordade understöd synas böra beviljas från och med 1 januari 1925 och utgå från allmänna indragningsstaten.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) i anledning av förevarande motion I: 31 medgiva, att vart och ett av avlidne förmannen Bror Frans Anderssons och hans efterlämnade änka Hedvig Charlotta Anderssons, född Karlsson, minderåriga barn Frans Gustaf, Bror Lennart och Karl Olof må från och med den 1 januari 1925 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet

uppnår 18 års ålder, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra kronor;

b) i anledning av ovanberörda motion II: 18 medgiva, att vart och ett av avlidne underofficerskorpralen Emil Gottfrid Ringströms och hans efterlämnade änka Anna Matilda Ringströms, född Andersson, minderåriga barn John Emil Albert Verner, Rudolf Bernhard Valdemar Arne, Robert Ture Reinhold Alfons och Margit Laura Alice må från och med 1 januari 1925 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra kronor;

c) i anledning av förenämnda motion II: 161 medgiva, att avlidne daglönaren Otto Ferdinand Jonassons änka Helena Maria Jonasson må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor;

d) i anledning av förevarande motion II: 222 medgiva, att vart och ett av avlidne daglönaren Joel Figelius Hanssons och hans efterlämnade änka Elina Charlotta Hanssons, född Karlsdotter, minderåriga barn Karl Tage Valter, Ebba Dagmar Karolina och Elin Sonja Johanna må från och med den 1 januari 1925 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra kronor; samt

e) i anledning av förevarande motion II: 223 medgiva, att vart och ett av avlidne daglönaren Anton Manfred Hanssons och hans efterlämnade änka Emilia Josefina Hanssons, född Karlsdotter, minderåriga barn Gustaf Artur, Astrid Emilia Viktoria, Gulli Göta Elisabet och Inga Greta Viola må från och med den 1 januari 1925 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra kronor.

2:o.

Ang. understöd åt skomakeri-arbetaren J. E. Sjögrens änka.

I en inom andra kammaren av herr *Lindberg* väckt motion nr 97 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att tillerkänna änkan *Olivia Matilda Sjögren* i Umeå en årlig pension av 450 kronor».

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att änkan Sjögrens man, skomakeriarbetaren Johan Edvard Sjögren, vilken var född den 24 maj 1868, den 1 augusti 1905 anställdes såsom skomakare vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder, i vilken tjänst han kvarstod till sin död den 24 maj 1923. Vid sitt frånfälle efterlämnade han änka, född den 9 september 1857, samt fyra barn, vilka alla uppnått myndig ålder. Behållningen i boet uppgick till 9,711 kronor och bestod till huvudsaklig del av en mindre fastighet, taxerad till ett värde av 9,000 kronor. Enligt läkarintyg lider änkan Sjögren av arterioskleros med neurasteni samt »orkar ej sköta sina små sysslor».

I skrivelse den 29 december 1923 gjorde försvarsverkens civila personals förbund hos Kungl. Maj:t framställning om beredande av pension åt änkan Sjögren. Uti häröver avgivet utlåtande anförde arméförvaltningens intendantsdepartement, att departementet, då behållningen i boet efter skomakeriarbetaren Sjögren enligt bouppteckningsinstrument belöpte sig till 9,711 kronor och några ömmande omständigheter i ekonomiskt avseende för änkan Sjögren sålunda icke syntes föreligga, ansåge sig icke kunna tillstyrka, att pension från statens sida tillerkändes henne. Enligt beslut den 7 mars 1924 fann Kungl. Maj:t den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Av utredningen i ärendet framgår, att änkan Sjögren torde få anses vara på grund av ålder och sjukdom oförmögen att genom eget arbete försörja sig. Under sådana förhållanden och då enligt utskottets mening alltför stort avseende ej synes böra fästas vid henne tillkommande andel i boet efter hennes avlidne man — vilken behållning huvudsakligen utgöres av en mindre fastighet, enligt uppgift i motionen endast använd till bostad åt änkan Sjögren och hennes dotter — har utskottet, ehuru med någon tvekan, funnit sådana omständigheter föreligga, vilka synas kunna föranleda till beviljande av något understöd från statens sida under hennes återstående livstid. Detta understöd torde emellertid med hänsyn till mannens jämförelsevis korta anställningstid i statens tjänst och övriga föreliggande förhållanden icke böra bestämmas till högre belopp än 150 kronor årligen. Understödet torde böra beviljas från allmänna indragningsstaten, att utgå från och med ingången av innevarande år, så länge änkan Sjögren förbliver i sitt nuvarande änkestånd.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 97, må medgiva, att skomakeriarbetaren vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder Johan Edvard Sjögrens änka Olivia Matilda Sjögren, född Bäcklund, må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna in-

dragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra-femtio kronor.

Stockholm den 17 april 1925.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Vindahl*, *Johansson* i Friggeråker, *Berge*, *Bondeson*, *Ström* och *Östergren*; samt

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Bäcklund*, *Ryberg*, *Kloo*, *Johansson* i Edsbyn, *Svensson* i Betingetorp, *Höglund* och *Uddenberg* i Varberg.

Reservationer:

vid punkten 1:o a) (ang. understöd åt efterlevande till förmannen B. F. Andersson):

av herr *Östergren*, som yrkat,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 31, må medgiva, att förmannen Bror Frans Anderssons änka Hedvig Charlotta Andersson, född Karlsson, och makarnas minderåriga barn Frans Gustaf, Bror Lennart och Karl Olof må från och med den 1 januari 1925 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med tvåhundra kronor, samt vart och ett av barnen till och med utgången av det kalenderår, under vilket det uppnår 18 års ålder, med etthundra kronor; samt

vid punkten 1:o c) (ang. understöd åt daglönaren O. F. Jonassons änka):

av herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Bäcklund*, *Östergren*, *Höglund* och *Paulsen*, vilka hemställt,

att riksdagen, i anledning av motionen II: 161, må medgiva, att avlidne daglönaren Otto Ferdinand Jonassons änka Helena Maria Jonasson må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.